

GORSKI KOTAR: Vražji prolaz i Zeleni vir

Skrad – Zeleni vir – Vražji prolaz – Muževa hižica – Skrad

■ dvodnevni izlet ■ atrakcije: Vražji prolaz, Zeleni vir – slap i špilja, špilja Muževa hižica, Skradski vrh, Kamačnik ■ duljina hoda: 5 h; 3 h

Vražji prolaz i Zeleni vir

Skradski je kraj od davnina turističko i planinarsko srce Gorskog kotara. Nijedno naselje u Gorskom kotaru nije toliko sraslo s planinom kao Skrad koji se nalazi na strmoj padini Skradskoga vrha. Nasuprot Skradskom vrhu, ispod Skrada, skriva se na dnu 300 metara dubokog prirodnog kotla Vražji prolaz, jedan od najljepših prirodnih fenomena Gorskog kotara i Hrvatske. Njegov naj-atraktivniji dio je uzak kanjon potoka Jasle, a nedaleko od njega obrušava se jednako impresivan slap potoka Curka pred veličanstveni špiljski portal Zelenog vira. Osobit ugođaj cjelokupnom okruženju daju bučni vodeni tokovi i ugodna šumska hladovina. Zeleni vir i Vražji prolaz zaštićeni su kao geomorfološki rezervat.

Skrad ^{1h} Zeleni vir ^{30'} Vražji prolaz ^{1.30h} Skrad

3 h

Polazna točka je ž. st. u Skradu. Ako se dolazi automobilom, sa stare riječke ceste u središtu Skrada, 100 m od benzinske crpke i motela, treba skrenuti Kolodvorskom ulicom 200 m i parkirati kod ž. st.

Od ž. st. Skrad postoje zapravo dva podjednako duga markirana puta za silazak u Vražji prolaz, no opisat ćemo ih kao kružni izlet, u smjeru koji je uobičajen.

Na ž. st., na drugoj strani pruge, oko 100 m prema Zagrebu, počinje uska silazna stazica. Ona se spušta u brojnim zavojima niz padinu visoku 300 m do Zelenog vira. Nakon silaska na široki put do Zelenog vira treba skrenuti l. 3', a nakon razgleda treba se uputiti u drugom smjeru 10' do izletničkog doma.

ZELENI VIR (302 m) je, u užem smislu, izvor (vir) potoka Iševnice koji izvire u špilji pod 70 metara visokom stijenom. Izvor je zapravo špiljsko jezero u koje sa stropa pada voda. Vodostaj jezera regulira brana sagrađena 1922. radi opskrbe »munjare« (hidroelektrane), koja je stotinjak metara niže. Špiljski portal visok je 30 metara, a posebnu mu slikovitost daje 70 m visok slap potoka Curka koji se ruši pred sam portal i odmah s vodom iz špiljskog jezera tvori rječicu Iševnicu.

Od Zelenog vira staza se spušta do potoka, prelazi ga mostom i nakon kratke uzbrdice pa nizbrdice stiže do izletničkog doma.

IZLETNIČKI DOM ZELENI VIR nalazi se na prirodnom proširenju, duboko u dnu kanjona, na mjestu gdje se sastaju potoci Jasle iz Vražjeg prolaza i Iševnica sa Zelenog vira. To je lijepa zidana katnica, stalno otvorena u ljetnom dijelu godine, sa stolovima i klupama na terasi. U blizini je hidroelektrana (prva »munjara« pokrenuta je 1922.).

Iza izletničkog doma staza ulazi u Vražji prolaz. Put brzo zalazi među stijene i usijeca se sve dublje između njih. Do najzanimljivijeg dijela kanjona, gdje put vodi galerijama iznad potoka, stiže se za 15', a zatim do nadstrešnice pod špiljom Muževa hiža.

VRAŽJI PROLAZ uzak je kanjon strmih visokih strana koje su ponegdje tako stisnute da se iz njega vidi samo uzak tračak neba. Da bi se mogao prijeći, potok Jasle premošćuje niz mostića i galerija ispod kojih hući podivljala voda. Vražji prolaz završava nakon 20', kod nadstrešnice pod ulazom u špilju Muževa hiža.

MUŽEVA HIŽA (320 m) je kratka špilja čiji se veliki ulaz ističe s lijeve strane potoka Jasle. Lako je prohodna, a za posjet je potrebno ponijeti svjetlo. Kroz ulazni portal podzemnim hodnikom stiže se do malog prolaza kojim se ulazi u drugu dvoranu prepunu zanimljivih kamenica, pravih malih jezeraca napunjenih vodom. Cijela špilja dugačka je oko 120 m.

Od špilje se put uspinje kratko do račvišta. D. se odvaja put prema ž. st. Kupjak (2.30 h) i izvoru Kupice pokraj Male Lešnice (3 h), a povratni put prema Skradu penje se l. u zavojima iz kanjona malo više od

10 dvodnevni izleta u Hrvatskoj

1 h, sve do šumske ceste pod željezničkom prugom. Njome se ide d., pa 5' poslije na raskrižju l. krakom preko pruge i uz nju 15' do ž. st. u Skradu.

Donji Ložac ^{45'} Vražji prolaz (izletnički dom)

45'

Donji Ložac nalazi se na asf. cesti koja povezuje Brod na Kupi sa Skradom. S glavne se ceste preko uskog mosta odvaja cesta kojom se može, uz potok Iševnicu, prići još malo bliže, do šumskog okretišta, tj. velikog parkirališta pokraj D. Lošca. U blizini je stol s klupom.

Put vodi neposredno uz Iševnicu, njezinom d. obalom, a završava na prilaznoj cesti iz Skrada, nadomak izletničkog doma.

Skradski vrh

Skrad ^{1.30h} Skradski vrh

1.30 h

Markacije počinju na parkiralištu kod motela i benzinske crpke u Skradu. Ž. st. se nalazi u donjem dijelu Skrada, 15' od motela.

SKRAD (700 m) je planinsko turističko mjesto na strmom obronku Skradskog vrha. Zbog ugodne klime i svježine u ljetnim mjesecima Skrad je poznat kao staro klimatsko planinsko mjesto za oporavak. Na skradskoj ž. st. je zanimljiva stara planinarska karta okolice s početka 20. stoljeća.

Iz središta oznake vode kroz naselje pokraj groblja i crkve do k. br. 26 u Ulici Primorsko-goranske brigade. Markacije se tu uspinju preko livadice u šumu (treba potražiti markacije!) i nakon 20' prolaze kroz Kavranovu stijenu (vidikovac). Malo dalje treba prijeći usku šumsku asf. cestu (na livadi odmah s nje skrećemo l.). Slijedi strm i razmjerno dugotrajan uspon šumskim putom do proplanka i kapele na vrhu.

SKRADSKI VRH (1043 m) uzdiže se iznad Skrada kao osamljen, sa svih strana šumovit i vrlo strm brijeg. Na vrhu je lijepa travnata zaravan, a na njoj kapela Marijina Uznesenja i klupe. Geodetski znak vrha i metalni žig nalaze se na humku pokraj livadice, a malo dalje s gornjeg se ruba strme livade otvara vidik prema Vijencu, Javorovoj kosi, Turminu, Višnjevici i najudaljenijoj Bjelolasci.

Kamačnik

Na sjevernim pristrancima šumovita masiva Velike Kapele, orijentiran prema sjeveru, usjekao se kanjon rječice Kamačnika. U području južno od njega pruža se nenaseljeno gorsko područje koje se nastavlja na Klek iznad Ogulina. Jedan od najviših vrhova u tom masivu je Bijela kosa. Najprivlačnija točka svakako je kanjon Kamačnika, čija voda izvire u tamnozelenom jezeru, okruženom strmim padinama. Na svom ušću u Dobru Kamačnik stvara uzak stjenovit prolaz.

Vrbovski se kraj proteže sjeverno i južno od stare riječke ceste, između Zdihova i Moravica. Sjevernu mu granicu čini rijeka Kupa dok na jugu preko velikog šumskog područja prelazi u Liku. Iz Vrbovskog se cestom prema istoku dolazi u ogulinski, a prema zapadu u ravnogorski kraj.

Najveću ljepotu toga kraja čine prostrane šume. Kad se jed-nom nađete ovdje u šumi, tek ćete povremeno na mjestima gdje je šuma malo rjeđa vidjeti na drugu stranu, i to opet samo šumu. Ako se tome dodaju iznenađan mir i tišina, isprekidani samo povremenim cvrkutom ptica, to onima koji dolaze izvan tog spokoja može djelovati pomalo zastrašujuće.

Vrbovsko ^{1.30h} izvor Kamačnika

1.30 h

Početak prilaza je kod ž. st. u Vrbovskom. Ako dolazite automobilom, možete ga ostaviti na parkiralištu u središtu Vrbovskog ili na križanju u središtu skrenuti nizbrdo do ž. st. Automobilom se može prići još 200 m dalje do restorana na utoku Kamačnika u Dobru, ali je prijelaz preko željezničke pruge iznimno nepregledan i opasan.

VRBOVSKO je goranski gradić raštrkanoga tipa s neoromaničkom crkvom sv. Ivana Nepomuka iz 1895. godine. Na tom je mjestu prije stajala crkva iz 1756. kojoj je kraljica Marija Terezija darovala jedno zvono, a današnja crkva nastala je dogradnjom zvonika. U Vrbovskom je pilana, željeznička stanica, pošta i više ugostiteljskih objekata. Ispod samog središta grada, kroz tunel, prolazi željeznička pruga.

Markacije počinju u središtu Vrbovskog i spuštaju se najprije kratko na ž. st. Vrbovsko. Asf. cesta se mimo ž. st. nastavlja dalje u kanjon Dobre, prelazeći nakon 200 m željezničku prugu (nepregledno!), a

10 dvodnevni izleta u Hrvatskoj

za još 200 m stiže do ribičke kuće (zapravo restorana) na ušću Kamačnika u Dobru (10' od ž. st.). Tu počinje turistički put kroz kanjon koji vodi čas rubom stijene, čas drvenim galerijama, a čas mostićima s jedne na drugu stranu. Na najužem dijelu, oko 30' od ušća, kanjon je nadsvođen s dva mosta autoceste Zagreb – Rijeka. Nedugo nakon toga kanjon se širi u dolinu, a put račva; l. uzbrdo odlazi markacija prema Kleku (6–7 h), a d. se preko drvenog mosta prelazi na l. obalu Kamačnika i njome za još 15' stiže do izvora.

KAMAČNIK je slikovit kanjon koji tvori istoimena rječica koja se već 3 km nakon izvora ulijeva u Dobru. Kamačnik izvire u tamnozelenom jezercu, u okruženju strmih šumovitih padina (410 m). Ljepotu kanjona planinari su zapazili već u 19. stoljeću, pokušavši zainteresirati javnost i namaknuti sredstva za uređenje, ali je to ostvareno tek 1961. godine. Tada je kroz kanjon proveden put ugodan za laganu šetnju s nekoliko mostića i galerija. Kamačnik je KT GPP-a. Gumeni žig se nalazi u restoranu na ušću Kamačnika u Dobru, a metalni je žig učvršćen u stijeni kod izvora.

Kontakti za informacije, organizaciju i vođenje na terenu:

Vodička služba Hrvatskog planinarskog saveza - vodici@hps.hr

Stanica planinarskih vodiča Rijeka - spvrijeka@gmail.com